

บ้านทาส้มแป้น หมู่บ้านแม่ข่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเซรามิกต้นแบบ

ชลัย ศรีสุข *

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเริ่มดำเนินโครงการหมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปี 2552 ตามนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้น ที่มุ่งเน้นการนำผลงานวิจัยพัฒนา เทคโนโลยีและนวัตกรรม เข้าไปเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต การบริหารจัดการ การลดต้นทุนในการผลิต และกระบวนการนำความคิดทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปพัฒนาต่อยอดและประยุกต์ใช้ ให้เกิดประโยชน์ในการสร้างอาชีพที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างเงิน สร้างคุณภาพชีวิต และสังคมให้ดีขึ้น โดยต้องการให้หมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นหมู่บ้านต้นแบบในการพัฒนาชุมชนด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมู่บ้านต้นแบบที่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพิ่มทักษะจนมีความเชี่ยวชาญเทคโนโลยีนั้นๆ สามารถนำองค์ความรู้ในเทคโนโลยีนั้น ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ขยาย แพร่กระจายไปยังชุมชนใกล้เคียง หมู่บ้านนั้นจะได้รับการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านแม่ข่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

กรมวิทยาศาสตร์บริการซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้รับนโยบาย และดำเนินการคัดเลือกหมู่บ้านที่เคยได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากกรมวิทยาศาสตร์บริการ และมีความพร้อมในการพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบ พบว่าสามารถจัดตั้งหมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในความรับผิดชอบของกรมวิทยาศาสตร์บริการได้รวม 7 หมู่บ้าน ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการเข้าไปดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมู่บ้านเซรามิกบ้านทาส้มแป้น ตำบลทาส้มแป้น อำเภอเมืองจังหวัดระนอง เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิทยาศาสตร์บริการ ที่ได้รับจัดตั้งเป็นหมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปี 2553 โดยกรมวิทยาศาสตร์บริการได้นำ

เทคโนโลยีเซรามิกที่เป็นผลงานวิจัย พัฒนาของหน่วยงานไปใช้ในการผลิต และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ทาส้มแป้นเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดระนอง ในอดีตเคยเป็นพื้นที่อุดมไปด้วยแร่ดีบุก ปัจจุบันเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งดินขาวคุณภาพดีของประเทศ เป็นสินค้าส่งออกไปยังจังหวัดอื่นๆ ที่มีการผลิตเซรามิก คนในพื้นที่มีความคิด ความต้องการตรงกันที่อยากนำดินขาวที่เป็นทรัพยากรในท้องถิ่นของตนมาสร้างผลผลิตที่เป็นเอกลักษณ์จังหวัด ที่สามารถเกิดประโยชน์และทำรายได้ให้กับคนในพื้นที่ จึงได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มเซรามิกบ้านทาส้มแป้นขึ้นในปี 2550 โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานในท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เกษตรจังหวัด และพัฒนาชุมชน จังหวัดระนอง และประสานงานขอรับการสนับสนุนเทคโนโลยีผ่านทางสำนักส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แจ้งให้กรมวิทยาศาสตร์บริการเข้าไปฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีกระบวนการผลิตเซรามิกให้กับสมาชิกของกลุ่ม แต่เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มเซรามิกบ้านทาส้มแป้นยังไม่มีความรู้พื้นฐานทางด้านเซรามิกมาก่อน ขาดการฝึกอบรมพัฒนา ทำให้สมาชิกของกลุ่มขาดทักษะ ความชำนาญในกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้คุณภาพไม่ดี ปริมาณของเสียในกระบวนการผลิตยังสูง เกิดการสิ้นเปลือง วัสดุดิบ ซึ่งเป็นทรัพยากรของท้องถิ่น สมาชิกของกลุ่มไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุที่ต้องใช้ประโยชน์ เพื่อช่วยลดการสูญเสีย และอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ไว้ กรมวิทยาศาสตร์บริการได้นำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าไปถ่ายทอดให้กับบุคลากร ของกลุ่มเซรามิกบ้านทาส้มแป้น เพื่อให้มีพื้นฐานด้านการผลิตเซรามิกและพัฒนากระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่อง ให้สามารถผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ลดการสูญเสียในกระบวนการผลิตให้เหลือน้อยที่สุด กรมวิทยาศาสตร์บริการ

* นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ สำนักเทคโนโลยีชุมชน วศ.

จึงจัดทำข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการหมู่บ้านแม่ข่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในปี 2553 - 2555 นำวิทยากรของกรมเข้าไปถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยการจัดฝึกอบรมให้กับสมาชิกกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เพิ่มทักษะความชำนาญในการผลิตให้กับกลุ่ม ปัจจุบันกลุ่มเซรามิกบ้านหาดส้มแป้นสามารถผลิตสินค้าได้หลากหลายชนิดที่มีรูปแบบและลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด เช่น ชุดถ้วยชาถ้วยกาแฟ ของประดับตกแต่ง และของที่ระลึกจำหน่าย ณ ที่ทำการกลุ่มและสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด รวมทั้งมีการนำผลิตภัณฑ์ไปเปิดร้านจำหน่ายนอกสถานที่ มีการสาธิตให้กับผู้สนใจในงานเทศกาลประจำจังหวัด และงานแสดงสินค้า OTOP City

ปัจจุบันหมู่บ้านเซรามิกบ้านหาดส้มแป้นได้รับการพัฒนา

จนมีสถานที่ อุปกรณ์การผลิต และวิทยากรประจำกลุ่มที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตเซรามิกให้กับผู้สนใจ เข้ามาเรียนรู้ และเป็นสถานที่ที่ได้รับความสนใจจากเยาวชน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกจังหวัดในการเข้ามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง นับได้ว่าหมู่บ้านเซรามิกบ้านหาดส้มแป้นเป็นหมู่บ้านต้นแบบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์สร้างอาชีพ สร้างรายได้ เพิ่มคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และเป็นศูนย์เรียนรู้การผลิตเซรามิกของจังหวัดระนองที่มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ให้กับเยาวชนในพื้นที่ และพร้อมจะยกระดับเป็นหมู่บ้านแม่ข่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในอนาคต เพื่อพัฒนาชุมชนใกล้เคียงให้มีการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน

แหล่งดินขาวหมู่บ้านหาดส้มแป้น

การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเซรามิก

ผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านเซรามิกบ้านหาดส้มแป้น